

SÀIGÒN 50 NĂM TRƯỚC**Đánh máy ho lao**Hồi-ký BÌNH-NGUYỄN LỘC

Ở xứ nào cũng thế, thỉnh-thoảng nổ bùng lên một tin động trời, một huyền-thoại mà người ta cứ tưởng là không nguồn-gốc, nhưng thật ra là có căn-nguyên.

Cách đây lối non 40 năm thành-linh dân Sài-gòn đồn rùm ra: “Làm nghề thư-ký đánh máy ho lao”.

Bao nhiêu người ở tỉnh đổ bằng Xét-ti-phi-ca đổ xô về thủ-đô miền Nam để tìm việc vì họ thích làm dân Sài-gòn, đều bật ngửa ra cả. Nghề thông-ngôn ký-lục, đứng bán hàng, bút-toán v.v... nghề nào cũng bị người ta giành hết chỗ cả rồi chỉ còn thư-ký đánh máy mà thôi, nhưng nghề ấy lại gieo bệnh lao thì còn biết làm thế nào?

Nhưng rồi họ cũng cứ lao đầu vào ổ vi-trùng ho lao, vì không còn cách nào khác. Họ không ra cày ruộng mà cũng chẳng chịu kéo xe kéo, chẳng thích học nghề thợ mộc mà cứ muốn làm dân Sài-gòn thì chỉ còn cái nước đánh liều nhắm mắt đưa chon mà thôi.

Đây là bằng-cớ của sự-kiện. Tại Sài-gòn, các xí-nghiệp tư-bản người Pháp có trước đó đã hai mươi năm rồi, và bao nhiêu thư-ký đánh máy 20 năm thâm-niên đều đang ho lao cả.

Sự-kiện thật là hiển-nhiên. Nhưng có người bướng-bỉnh đã cãi lại: “Thế sao đằm họ đánh máy, họ không ho lao?”

Các xí-nghiệp lớn, sang-trọng, có mướn đằm làm thư-ký riêng cho chủ-nhơn, hoặc giám-đốc, các cô đằm này cũng chỉ đánh máy thôi, vì thư-ký riêng ngoài vài việc khác, phải đánh máy rất nhiều.

Phe chủ-trương đánh máy ho lao giải-thích: “Ấy, đánh máy mà ho lao, vì ta chạm đầu ngón tay vào vật cứng tạo ra máu bầm. Đằm họ nhờ có kinh-kỳ, máu bầm theo kinh-nguyệt ra hết nên họ không ho lao.”

Xin nhắc rõ lại là trước đó không hề có huyền-thoại này, vì mấy thầy thư-ký đánh máy chưa kịp ho lao, bấy giờ thì họ đua nhau mà ho lao thật-sự.

Cả Sài-gòn (tức cả giới “mần việc”) đều run sợ và thầy ký nào xin đổi công-tác được, mới chắc mình còn sống, bằng cứ đánh máy thì kể như hết cuộc đời.

Nếu họ biết sự thật? Sự thật này mãi đến ngày nay, có người còn chưa biết và họ cứ còn sợ đánh máy nhưng mà sợ-hãi lên đến độ cao nhất là vào những năm 1929 đến 1930.

Thư-ký đánh máy ăn lương thấp hơn tất cả mọi thư-ký khác. Họ bắt-buộc phải ở nhà ẩm-thấp, trong xóm đông-đúc, ăn thiếu chất bổ. Công-việc của họ lại quá

nhieu.... Một thầy thư-ký thường, ngồi không hằng giờ chẳng ai hay, còn một máy đánh chữ mà im lặng năm phút là chủ họ nghe thấy liền.

Trong khi đó thì đầm bí-thư ăn lương rất cao, lại còn tiền nhảm-xà của ông chủ nữa, máy của họ mới toàn-hảo chớ không phải nặng như xe bò, như máy của các thầy ký người mình.

Như thế thì tại sao đực rựa ta ho lao còn đầm thì không, các bạn đã thấy rõ.

Tại các thành-phố lớn, cứ lâu lâu lại nảy ra một tin-tưởng kỳ-dị, không kém ở thôn-quê chút nào.

Lạ nhứt là đã có những bài phổ-thông y-học của các bác-sĩ giải-thích rằng sự động chạm nói trên, nếu có gây bệnh thì gây bệnh cho dây thần-kinh, chớ không hề gây bệnh ho lao, vậy mà cho tới nay 1967, vẫn còn có người tin-tưởng cái tin-tưởng kỳ-dị của 40 năm trước.

Bài này viết ra khi hay tin chánh-phủ sửa đổi chi-số thư-ký đánh máy. Nhưng thư-ký đánh máy của nhà nước công-việc quá ít, có nhiều cô cả ngày chỉ đánh có một bức thư. Chính thư-ký đánh máy của các hãng tư mới là đáng thương.

Mong sao các ông chủ hãng giúp thế nào cho tin-tưởng sai lầm trên đây mất hẳn; nói trắng-trợn ra là trả lương thế nào cho quý vị ấy ăn đủ bổ, ở đủ thoáng-khí và làm việc vừa với sức con người.